

» revertar illuc (a). » Hinc idem de quolibet opulento ad futura prospiciente dicit : « Dives, cum dormierit, nihil auferet; aperiet » oculos suos et nihil inveniet; apprehendet eum, quasi aqua, ino- » pia; nocte opprimet eum tempestas; tollet eum ventus urens et » velut turbo rapiet eum de loco suo (b). » Hinc per Psalmistam dicitur : « Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes » viri divitiarum in manibus suis (c). » Et rursum : « Ne timueris, » cum dives factus fuerit homo, et cum multiplicata fuerit gloria » ejus, quoniam non sumet omnia, neque simul descendet cum » eo gloria domus ejus (d). » Unde præmiserat : « Relinquet alienis » divitias suas; sepulera eorum domus illorum in æternum (e). »

XVI. Cur itaque, o infelices, non attenditis quod habetis, quod estis, quod post modicum futuri estis? Hoc certe quod temporaliter habetis non est vestrum, quia vox Veritatis est dicentis : « Si in » alieno fideles non estis, quod vestrum est quis dabit vobis (f)? » Quid autem estis? si solliciti attenditis, vaporem, ventum et umbram vos invenietis; quia Jacobus dixit : « Quæ enim est vita vestra? » vapor est ad modicum parens (g). » Job quoque prosequitur : « Memento quia ventus est vita mea (h). » Baldath etiam occurrit, veraque sententia dicit : « Ignoramus quoniam sicut umbra dies » nostri sunt super terram (i). » Hinc per Psalmistam dicitur : « Dies » mei sicut umbra declinaverunt (j); » atque de quolibet impio sententiam proferens idem Psalmista ait : « Vidi impium super- » exaltatum et elevatum super cedros Libani; transivi et ecce non » erat; quæsi eum et non est inventus locus ejus (k). » Hinc supra memoratus Job loquitur dicens : « Homo cum mortuus fuerit » et nudatus, ubi quæso est (l)? » Quid vero post modicum futuri sitis, mortuorum ossa, et cinis in sepulcris demonstravit. Vade itaque, o Dives, ad monumenta regum et divitum, et ibi te inspicere; ibi gloriam temporalem, quam ipsi amaverunt, quamque tu anxius exqueris, inquire. Numquid non tibi videtur non quidem verbis, sed exemplis homo mortuus loqui de sepulcro : Quod tu es ego fui; quod ego sum, tu quoque post modicum futurus es. Ego enim quondam opulentus et pinguis, post lascivientes et innumeras hujus vitæ voluptates ad mortem carnis perveni, post mortem car-

(a) Job. 1, 11. — (b) Id. xxvii, 19, 21. — (c) Psal. lxxv, 6. — (d) Id. xlviii, 17, 18. — (e) Ibid. 12. — (f) Luc. xvi, 12. — (g) Jacob. iv, 14. — (h) Job. vii, 7. — (i) Id. viii, 9. — (j) Psal. cii, 12. — (k) Id. xxxvi, 35, 36. — (l) Job. xiv, 10.

nis in vermes, post vermes in pulverem redactus sum. Ubi nunc est superbia vitæ? ubi illecebræ ac voluptates vitiorum? ubi blandiens uxoris affectus? ubi increscens filiorum profectus? ubi obediens famulorum apparatus? ubi annuatim cedens agrorum, vinearum nemorumque redditus? ubi thesaurorum gravissimum pondus? ubi vestium diverso schemate, auro, gemmis ac margaritis fulgens ornatus? ubi, inquam, hæc omnia sunt? Attendis nimirum, nisi cæcus es, quia mecum jam non sunt.

XVII. Utinam autem et illius, cujus exemplum talia quodam modo clamat, et vestra, quibus talia clamat, hæc sola damnatio esset, et non potius æternum subsequens tormentum. Audite quæ sit impiorum habitatio; quæ sit, post hujus vitæ excessum, reproborum damnatio. De illorum namque sempiterna mansione scriptum est : « Convertentur torrentes ejus in picem, et humus ejus in picem ar- » dentem; nocte et die non extinguetur in sempiternum; ascendet » fumus ejus a generatione in generationem (a). » Ad hanc terram impiorum, ad hanc reproborum damnationem ante adventum Mediatoris nostri, etsi nequaquam eorum pœna plectendi, illi etiam post mortem descendebant, qui in hac vita pie vivebant. Unde beatus quoque Job supplicans dicit : « Dimitte me ut plangam paululum, » antequam vadam ad terram tenebrosam, et opertam mortis caligi- » ne, terram miseriæ et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus » ordo, sed sempiternus horror inhabitat (b). » De hac malorum habitatione per Isaiam dicitur : « Dilatavit infernus animam suam, et » aperuit os suum absque ullo termino, et descendit fortes ejus et » populus ejus, et sublimes gloriosique ejus ad eum (c). » De hac in Apocalypsi Angelus ait : « Infernus et mors missi sunt in stagnum ignis; » hæc est mors secunda; et qui non inventus est in libro vitæ scriptus, » missus est in stagnum ignis (d). » De hac quoque Deus in Evange- » lio dicit : « Mittite eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus et stri- » dor dentium (e). » Hanc certe habitationem non solum impiorum animæ, verumetiam qui eorum corpora dilaniant immortales vermes hæreditabunt, sacra Scriptura attestante, quæ ait : « Dominus om- » nipotens vindicavit in eis; in die judicii visitavit eos; dabit enim » ignem et vermes in carne eorum, ut urantur et sentiant usque » in sempiternum (f). » Et rursum : « Vermis eorum non moritur,

(a) Isai. xxxiv, 9, 10. — (b) Job. x, 20, 22. — (c) Isai. v, 14. — (d) Apoc. xx, 14, 15. — (e) Matth. xxii, 13. — (f) Judith. xvi, 20, 21.

¹ Cod. male animam discedens.

» et ignis eorum non extinguetur, et erunt usque ad satietatem visionis omni carni (a). » Pavete, miseri, torrentem in pice, quia subito rapit, et eos quos rapuerit ad ambulandum liberos gressus habere minime permittit. Pavete humum sulfuris, quia intolerabilem fœtorem exhalat. Pertimescite terram in picem ardentem, quia quos suscipit, exurit simul et compeditos reddit. Formidate terram miseriam, quia omnis indigentia ibi erit. Pertimescite os inferni absque ullo termino patefactum, quia crudeliter atque insatiabiliter cunctos devorans, nec saturari, nec Sufficit, dicere novit. Fugite stagnum ignis, quia quos suscipit, demergit, necat et urit. Cavete tenebras exteriores, quia nullum ad eas lumen accedit. Evadere curate fletum et stridorem dentium, quibus finis nunquam aderit. Timete vermes immortales, quia in manducandum carnes vestras nulla eis satietas erit, et cum tot ac tanta vobis in æternum adhæserint tormenta, nunquam erit avaritiæ omniumque ulterior exercitatio.

XVIII. Unde et per Jacobum vobis dicitur: « Agite nunc, divites, plorate ululantes in miseriis quæ advenerunt vobis; divitiarum vestrarum putrefactæ sunt; vestimenta vestra a tineis comesta sunt: aurum et argentum vestrum æruginavit, et ærugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras, sicut ignis (b). » Vobismetipsis itaque consulentes recordamini, quæsumus, talia recordantes, ne incidatis in talia, et qui non solum digitum unum in ignem ad modicum tenere, verumetiam famem et sitim, frigus vel nuditatem tolerare refugitis, tot ac tanta, quæ præmisimus, in perpetuum sustinere, vehementissime paventes, formidate. Sed nec diei iudicii expectatio formidabilis a memoria vestra recedat, si quo modo, donante Domino Jesu Christo, ab amore præsentis sæculi intentio vestra semel se disjungat. De illo etenim die scriptum in Propheta legimus: « Juxta est dies Domini, juxta et velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis; dies iræ, dies illa, dies tribulationis et angustiarum, dies calamitatis et miseriarum, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulae et turbinis, dies tubæ et clangoris (c). » De illo per Petrum dicitur: « Adveniet dies Domini sicut fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa vero a calore solventur (d). » Hinc Psalmista ait: « Ignis in conspectu ejus ardebit, et in circuitu ejus tempestas valida (e). » Hinc Propheta ex persona Judicis nostri loquens: « Expecta me, dicit Dominus, in die

(a) Isaï. LXVI, 24. — (b) Jacob. v, 1, — 3. — (c) Soph. i, 14, 15. — (d) 2 Petr. iii, 10. — (e) Psal. XLIX, 3.

» resurrectionis meæ in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna, et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei; in igne zeli mei devorabitur omnis terra (a). » Ecce enim ira, tribulatio et angustia, calamitates, miseria, tenebræ et caligo, nebula et turbo, tuba et clangor, ignis elementa consumens, tempestas valida cuncta devastans, ira Judicis intolerabilis, furor importabilis.

XIX. Et quis peccator talia non pertimescat, si Paulus, Sanctorum labores et virtutes exuperans, talia formidat? Ipse ille timebundus clamat: « Terribilis quædam expectatio iudicii, et ignis æmulatio, quæ consumptura est adversarios; horrendum est incidere in manus Dei viventis (b). » Ibi certe ad vindictam malorum innumerabilis apparebit multitudo Angelorum, et cœlis ac terris ardentibus, Domino quoque atque Apostolis sedentibus, separantes, alligabunt fasciculos ad comburendum; dum pares paribus, id est, avaros cum avaris, adulteros cum adulteris, homicidas cum homicidis, fornicatores cum fornicatoribus, fures cum furibus, raptores cum raptoribus, mendaces cum mendacibus, perjuros cum perjuris, voraces cum voracibus, ebriosos cum ebriosis, elatos cum elatis, superbos cum superbis aptaverint atque conjunxerint, ut par ibi sit manens supplicium, quorum in hac vita par extitit conversatio. Sed nec ullus erit ultra reditus ad veniam, quia « Ibunt in supplicium æternum (c); » nec precibus iram Judicis ad misericordiam aliquis inflectet, quia « Omnibus secundum opera sua reddet (d); » et quidem preces multiplicabunt, et ejulantes miseriam clamabunt: « Domine, aperi nobis; » et tamen ab intus illis respondebitur: « Amen dico vobis, nescio vos, qui estis; discedite a me operarii iniquitatis; ibi erit fletus et stridor dentium (e). »

XX. Dicent fortasse tales, pro quibus talia ex divinis eloquiis proferimus: Ecce terruisti nos, et jam pene decumbimus desperatione. Si hæc ita se habent, « Quis nostrum salvabitur (f)? » Quid agendum est nobis? Respondeo non meis, sed Domini verbis: « Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arcta via est quæ ducit ad vitam, et pauci sunt,

(a) Soph. iii, 8. — (b) Hebr. x, 27, — 31. — (c) Matth. xxv, 46. — (d) Apoc. xxii, 12. — (e) Luc. xiii, 25, 28. — (f) Matth. xix, 26.

» qui inveniunt eam (a). » At, inquit, arcta via et angusta porta illis proponitur, qui sæculum derelinquunt, qui « domos, agros, uxores, filios (b), » servos atque ancillas, et omnia quæ terreni affectus sunt sæcularis abdicant¹, ut ei placeant, « cui sese probaverunt (c). » Verum quod dicitis; sed et vobis juxta modulum ordinis vestri, secundum vires mensuræ vestræ, arcta via et angusta objicitur: quia duas Dominus tantum portas, ac duas vias proposuit; per latam portam et spatiosam viam multos dixit tendere ad perditionem, per angustam portam et arctam viam paucos intrare ad vitam. Nec tertiam portam, nec tertiam viam ostendit; quærite vos tertiam, sicubi invenire potestis, et ambulate atque intrate per eam. Sed nolite vos fallere; non est amplius; non superest alia ad vitam intrare per eam. Arcta illa via et angusta porta, sæcularibus viris est: Aliena non concupiscere, non furto, non fraude, non mendacio, non perjurio, non falso testimonio, non præmio vel qualibet salutatione præripere, et propriis laboribus ac justis redditibus contentum esse; non plus quam unius animæ exigit indigentia congregare; nullos nisi propriæ uxoris concubitus miscere, a propria etiam uxore illicitis temporibus abstinere², indictum quoque Quadragesimæ dierum jejunium illibatum observare: spectaculis mundi postpositis, Ecclesiæ liminibus insistere; sumptus eleemosynarum non ad voluptatem, sed ad necessitatem carnis percipere; et super hæc omnia pro quotidianis ac minutis excessibus, vel etiam gravioribus peccatis eleemosinariæ largitati deditum esse.

XXI. Quæ procul dubio iis qui terrena possident eminentior virtus specialisque delictorum abolitio est, si tamen peccare quisque desistat, dum hanc misericordiam indigentibus administrat; unde scriptum est: « Sicut aqua extinguit ignem; ita eleemosyna » extinguit peccatum (d). » Hinc etiam Dominus in Evangelio admonet dicens: « Verum quod superest, date eleemosynam, et ecce » omnia munda sunt vobis (e). » Hinc per quemdam Justum dicitur: « Eleemosyna ab omni peccato et a morte liberat, et non patitur » animam ire ad tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo

(a) Math. vii, 13, 14 — (b) Id. xix, 29. — (c) 2 Tim. i, 4. — (d) Eccli. iii, 33. — (e) Luc. xi, 41.

¹ Cod. male sæcularibus implicant. — ² Nota quod uxorati tenentur in Quadragesima et aliis festivis diebus abstinere ab uxoribus. Sic Codex; quæ tamen nota, sive sententia, propria est Augustini; uti videre est in Sermonibus ccviii, n. 1, ccix, n. 3, et ccx, n. 9.

» eleemosyna omnibus qui faciunt eam (a). » Quibus etiam attestante Evangelio in finem dicitur: « Venite, Benedicti Patris mei, percipite » regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi: esurivi » enim et dedistis mihi manducare, hospes eram et collegistis me, » nudus et operuistis me, infirmus et visitastis me, in carcere eram » et venistis ad me (b). » Ipsa autem misericordiæ erogatio ex voto atque hilaritate debet pendere, non ex tristitia, quia « Hilarem » datorem diligit Deus (c). » In tantum etiam hæc decet profusus impendi, in quantum quisque se obreptum fuisse cognoscit. Unde rursum quidam Homo Dei unicam prolem admonet dicens: « Quo- » modo potueris, esto misericors; si multum tibi fuerit, abundanter » tribue; si autem exiguum fuerit, etiam libenter exiguum imper- » tiri stude; præmium bonum tibi thesaurizas in die necessita- » tis (d). »

XXII. Quod vero nihil prosit quemlibet eleemosynis insistere, nisi studuerit a malis actibus declinare, quidam Sapiens testatur dicens: « Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit mortuum, quid » proficit lavatio ejus (e)? » Hinc per Isaiam Dominus admonens ait: « Lavamini, mundi estote (f). » Hinc Psalmista dicit: « Declina » a malo, et fac bonum (g); » quod autem magis lugendum, quam laudandum est, nonnulli ideo plura diripiunt, ut habeant unde Largitori omnium pauca tribuant. Sed quanta sit detestanda illorum oblatio Scriptura sancta indicat, quæ dicit: « Qui offert sacrificium » de rapina pauperis, tanquam si imolet filium in conspectu pa- » tris sui (h). » Sicut enim interfectio filii, atque effusio sanguinis ejus coram oculis patris qui hunc genuit placere potuit, ita omnipotenti Deo oblatio de malis acquisita. Hinc per Isaiam de talibus dicitur: « Qui offert oblationem ex substantia pauperis¹, quasi » qui sanguinem suillum offerat; qui recordatur thuris, quasi qui » benedicat idolo (i). » Nihil certe in Veteri Testamento tam odibile quam oblatio sanguinis suilli; nil tam execrabile in Novo et Veteri quam benedicere idolo; et tamen misericordia de rapinis pauperum oblata iis merito comparatur. Quos contra sancta Scriptura præcipit dicens: « Ex substantia tua fac eleemosynam et noli avertere fa- »

(a) Tob. iv, 11, 12. — (b) Matth. xxv, 34, 36. — (c) 2 Cor. ix, 7. — (d) Tob. iv, 8, 9. — (e) Eccli. xxxiv, 30. — (f) Isai. i, 16. — (g) Psal. xxxvi, 27. — (h) Eccli. xxxiv, 24. — (i) Isai. lxvi, 3.

¹ Hæc verba ex substantia pauperis in Vulgata non leguntur.

» ciem tuam ab ullo paupere (a). Ex substantia, inquit, tua, » non ex aliena, quia sicut ex tua misericordiam Dei invenis, ita ex aliena iram incurris.

XXIII. Apte autem hoc in loco illud etiam occurrit, quod supra memoriae defuisse cognoseo, quia nonnulli ex justis quidem laboribus atque redditibus præparant, quæ omnipotenti Deo offerant, in proprios tamen usus male acquisita assumunt. Quibus dicendum est, quia quamvis putent justa, non tamen possunt placere summo Bono illorum munera, qui non studuerint immaculatam servare vitam. Quid enim est pretiosius Conditori nostro? anima nostra, an dona nostra? quod si anima sorduerit, ac de his numquid munus aliud exterius placebit? restat igitur vobis ut nihil ex iniquitate Largitori vestro assumatis vos, sed ex justis laboribus ac justis redditibus et illi offeratis, et vos vivatis. Restat etiam ut sit res temporalis in usum, solus ille qui et vos creavit et bona temporalia præparavit in desiderium; ut cum vos pariter cum illis transieritis quæ dedit, perveniat ad illum qui dedit; cum quo sine fine gaudeatis, sine fine regnetis, « In cujus regno sicut sol fulgeatis (b), » ut lilia et rosæ vernantes redoleatis, omnibus divitiis perenniter affluatis, ubi sanctis Deumque timentibus civitas præparata est, cujus fundamenta omnium lapidum pretiosorum ornata subsistunt; quæ « Habet portas ex singulis margaritis; cujus platea ex auro mundissimo » constat; per cujus medium flumen aquæ vivæ decurrunt, et ex » utraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim per » menses duodecim. » Manna absconsum et panis Angelorum edentibus datur, qui sic saturitatem affert, ut nunquam fastidium inferat; sic esuriem tollit ut nunquam edenti cupiditatem adimat; ubi « Nullus lus sole, nullus luna, » nullus lucerna « egebit, quia nox ibi non » erit, et Dominus Deus omnipotens lumen omnium erit (c). » Ab illa autem luce, quam tunc Sancti videbunt, hæc quam modo videmus, solummodo accepta est. Ista longe eminentior, longe præstantior, quam illa, quia illa creatrix, ista creata; illa lux mentium, hæc lux corporum. Non ergo illa talis quam videre consuevimus oculis carnis, sed nec illa bona quæ præmisimus talia erunt qualia vel videre in hac vita, vel audire, vel cogitare aliquis potest, sed multo excellentiora, multoque beatiora, quia ut Scriptura ait: « Nec » oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ » præparavit Deus diligentibus se (d). »

(a) Tob. iv, 7. — (b) Matth. xiii, 43. — (c) Apoc. xxi, 19, 23. — (d) 1 Cor. ii, 9.

¹ Cod. male imo. — ² Cod. male ortus.

XXIV. Illam igitur inquirete; illam desiderate; ad illam mentis desiderio tendite. Ego certe nullum adulatione decipere audeo; nulli quod utile est subtrahere quæro, quia hæc præmissa sunt non contra avaros, sed contra avaritiam; non contra naturam, sed contra vitium protuli. Quod melius consilium dare possim, non invenio; quique etsi ad extirpationem cupiditatis totum, ut potui, laborem non exhibui, tamen octoginta et amplius Scripturarum testimoniis quasi quibusdam letibus (sic) surculos ejus incidendo percutiens, a mercede vacuus non ero, fidelem retinens promissorem « Mediatorem » Dei et hominum Christum Jesum (a), » qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De Pascha I.

Eruiitur ex Cod. Cass. XII, fol 160, et quidem sine nomine; nec immerito; quamvis enim extrahatur ex illo Codice, qui non aliud ferme continet, quam beati Doctoris factus, accedunt ad nominis absentiam sententiæ minime connexæ, stylusque rhetoris, cui potius tribuendus est, quam sancto Augustino. Incompletus videtur; finis deest. Locus ejus in Appendice post Serm. CLXXI, cum numero de Pascha XIV.

SYNOPSIS.

I. Mortem Christi elementa senserunt. II. Eidem fecerunt exequias. III. Discipulorum expectationem consolatur Resurrectio. IV. Conclusio.

I. POST inclytam Domini Christi passionem, qua vivit occisus, post falsum pacis initium, osculum traditoris, quo pessimus proditor pacem, quam acceperat, perdidit bellaturus; post palmas in faciem quas excepit Dominus Christus, revera palmifer, cui de mortis sublimi occasu victrix Resurrectio parabatur; post flagella, si fas est, a nequissimis servis in Dominum perversa lege vibrata, post crucis sublimis supplicium, videtis quid senserint perfidi. Dicimus

(a) 1 Tim. ii, 5.